

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 15

13

APRILIE

1924

In acest număr: După achitarea studenților de Octavian Goga; Dimineață de primăvară, poezie de Zaharia Stancu; Proiectul de lege pentru învățământul primar de G. Bogdan-Duică; Scutul, studiu de botanică politică de Alexandru Hodoș; Păcăleală... de Ion Gorun; Zile lungi și zile scurte de P. Nemoianu; O caricatură veche și o alta mai nouă... de Ion Balint; Propaganda maghiară de M. Rucăreanu; Gazeta rimată: O luptă homerică de Micul Zachi; Insemnări: Duplicitate productivă, Bilete de tren, Adunări populare, „Literatura musafirilor”, Țărâniștea conservatoare, Eviva Mussolini!, Variațiuni pe aceeași temă, Răsfoind revistele, etc. etc.

KÖZÖSSÉGI AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 10
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

După achitarea studenților

Verdictul curții cu jurați din București, care-a redat libertatea unui mănunchiu de studenți universitari deținuți vreme de-o jumătate de an pe urma unor grave acuzațiuni, ar fi trebuit să fie un obiect de studiu și de analiză pe seama presei românești. În alte țări, cu ocazia unor astfel de întâmplări, se răscolesc de obicei toate resorturile sufletești ale învinuților. Se iau în cercetare amănunțită mobilele delictului, se disecă societatea însăși și se trag concluzii asupra ei. Un asemenea proces e totdeauna o porțiță pe care se poate intra în lumea ascunsă a simțirii, de unde se pot smulge mărturisiri lămuritoare, de-aceia gazetarul, cu impulsurile lui profesionale de permanent analist, e veșnic clientul consacrat al sălilor de justiție.

Această îndelungată existență a existat și la noi până bine de curând.

V'aduceți aminte, de pi-dă, câtă cerneală a cheltuit presa noastră independentă când cu procesul lui Max Goldstein și-al tovarășilor săi. Ca în fața unui eveniment epocal, redacțiile d-lor Honigman și Kalmán Blumenfeld, plus alți patrioți luminători, au fost mobilizate pe loc. Articole explicative au apărut cu duimul, s'a vorbit de păcatele oligarhiei ruginite care a exaltat creerii comuniștilor, s'au etalat suferințele prizonierilor dela Jilava și s'a făcut mult haz pe socoteala curților marșiale. În această atmosferă de indulgență și simpatie o vorbă nu s'a suflat asupra crimei mișelești, nici nu s'a evocat în amintirea cetitorilor pieptul sfărțicat de bomba al bietului Greceanu, sau groaznică ucidere a episcopului Radu. Ca de-atâtea ori s'a servit publicului și cu acest prilej cunoscuta pilulă umanitaristă, după care bânditul Max și consoții se infățișau ca niște eroici reformatori ai mizeriilor sociale, ca niște victime ale visului și-ale doctrinei, cari pot fi plânși, regretați și admirați chiar, dar cari în nici un caz nu merita brutalitatea cazona. Așa vorbeau atunci pe pagini întregi ilustrații potentate de cerneală din

strada Sărindar, apărători ai libertății și ai ideilor înaintate. Că atitudinea a fost programatică și nu întâmplătoare o dovedește faptul că de-atunci și până astăzi în nenumărate rânduri silueta îndrăznețului Max, probabil văr sau cumnat al zișilor blumenfelzi, reapare în coloanele „independente“, înconjurată de aureola martirajului și muiață totdeauna într'o discretă compătimire. Iată d. e. știrea cea mai recentă cu care suntem întreținuți săptămâna trecută de către d. Honigman în organul său: „*Max Goldstein, condamnat la muncă silnică pe viață pentru săvârșirea atentatului la Senat, se află în a 21-a zi de grevă a foamei. El este încarcerat la Dottana unde de fapt nu sunt trimiși decât condamnații la reclusiune sau corecție. Motivul grevei ar fi răul tratament la care-ar fi supus*“. Cum vedeți, d. Fagure e perfect de bine informat și ține mult să ne informeze și pe noi într'o chestiune din care săracul Max iese din nou amar nedreptătit...

Procesul studenților n'a fost o temă interesantă pentru domniile ziarști, cetățeni cu hârtiile în regulă în România Mare.

Nici pe departe nu se poate compara simpatia ce-au cheltuit de dragul lui Goldstein, cu purtarea de-acum. Până la un punct, firește, lucrurile sunt explicabile, fiindcă Max era apărut în puterea unor organice înrudiri de suflet și de sânge, câtă vreme părintele Moța dela Orăștie sau ceilalți părinți ai studenților n'avuseră norocul să cunoască decât din auzite Polonia. Iată de ce, o rigiditate absolută a prezidat tonul „presei independente“ din Capitală. Nici o atmosferă de înțelegere nu s'a creat în jurul tinerilor acuzați dela Văcărești, nici o circumstanță atenuată n'a fost scoasă la iveală. Vechile slăbiciuni „democratice“ s'au coborât de astădată la fund, iar teoriile umanitariste au dispărut cu totul de pe arenă. Debaterea însăși a procesului a fost relatată cu-o nemaipomenită economie de cuvinte de către acești ineptisabili flecari cari sunt gata ori când să brodeze minciuni fantastice ca să-și umple coloanele. Cât despre comentarea sentinței de achitare, a fost pur și simplu piramidală. Negustorii de opinie publică, în loc să manifesteze o bucurie curată când mai mulți tineri intelectuali au lăsat în urmă închisoarea și s'au întors pe băncile universitare, ei s'au înbufnat cu toții și din bun senin s'au constituit în serioși paznici ai ordinii sociale. Liber-cugetătorii redactori, a căror minte și-a făcut o specială gimnastică pentru interpretarea crimei, micii șloimzoni care forfotesc împrejur, căptușiți cu dispoziții atavice pentru toată eflorescența păcatului dela escrocherie în sus, au devenit dintr'odată burghezi gravi și gânditori, preocupați de liniștea deaproapelui și de alte bunătați bătrânești. Ba mai mult, sbuciumații cavaleri, înamorați de toate revoluțiile de pe glob, s'au transformat ca prin minune în veritabili reacționari și scrupulele lor de legalitate au mers până la detestarea curților cu jurați și până la glorificarea tribunalelor ca singure foruri de drept menite să judece într'o astfel de materie...

Vedeți, ce admirabilă evoluție spre dreapta la acești foști revoluționiști, domesticiți de împrejurări! Încă două procese la fel și monitoarele lor sunt gata să proslăvească în ditirambi patetici starea de asediu cu toate rigorile ei...

Ar fi să prezentăm și noi îngrijitoare fenomene de mimetism politic, dacă n'am înregistra cele petrecute și nu le-am privi cu obișnuita sinceritate care călăuzește orice cuget onest.

Fără a examina în detaliu firele procesului, descoperirile făcute și ipotezele mai mult sau mai puțin întemeiate, judecând numai substratul sufletesc al întregii chestiuni, ne dăm seama imediat că nu e un fenomen neglijabil care trece fără să lase urme ca ori-ce întâmplare curentă. Cei câțiva studenți, ori-cât de criticabili în planurile lor tinerești, s'au dovedit inspirați de-o ideologie comună, pentru care erau gata să se jefiească. Gestul lor nesocotit și exaltat avea la bază nu o pornire criminală, ci un gând de apărare a neamului. Ei puteau fi profund greșiți în măsurile lor, cu toate acestea nu reprezentau o psihologie de rău-făcători. Ce e mai interesant însă, băieții dela Văcărești erau într-o strânsă legătură de credință cu zeci de mii de colegi de-ai lor cari la toate universitățile înfățișază întreagă pătura noastră intelectuală de mâine, cu puternice ramificații sufletești pe suprafața țării. Aceste zeci de mii și-au manifestat sgomotos solidaritatea lor cu inculpații pe care-i socoteau expresia unei simțiri unanime. Adăugați la avalanșa considerabilă, faptul că o întreagă pleiadă de frunțași ai legilor s'a grăbit să ia apărarea celor de pe banca acuzaților. Procesul s'a judecat într'o radiațiune de caldă simpatie a celor prezenți, pledoariile au mișcat asistența până la lacrimi, iar jurații în unanimitate au adus verdict de achitare. Când s'a aflat sentința dela un capăt al țării la altul, o vie mulțumire a înseninat frunțile și în multe părți s'au produs manifestații de aprobare...

Adevărul e deci că nu ne găsim în fața unui fenomen izolat de înfierbântare a câtorva singurateci, ci în plin curent de mulțime care angajază conștiința publică.

Rețetele care s'au aplicat până astăzi în constatarea acestei stări sufletești au fost adorabile în simplismul lor. Politicianismul, alegând ca de obicei soluția cea mai comodă, a făcut politică de struț, închizând ochii și declarând că nu se petrece nimic; gazetele meschine și interesate au turnat ulei pe foc spunând că toată volbura e opera unor huligani nebuni, iar guvernanții, categorici în logica lor sumară, au declarat starea de asediu și sunt perfect convinși că subt baionete patimile se retrag și adorm iarăși în alvia lor.

Toate câte le vedem sunt remedii de-o clipă, banale și inutile.

Realitatea e că o stare bolnavă mișcă sufletele împrejurul nostru într'o protestare necontentită. Nici douăzeci de mii de studenți n'au nebunit, cum vrea să ne facă să credem virtuosul luptător Albert Honigman, nici jurații dela București nu visează progromuri. Sbuciumul de subt ochii noștri e mult mai amplu, mult mai adânc. Poporul românesc întreg, în prima lui perioadă de după unire, își afirmă nemulțumirea pentru năvala străină care l-a copleșit, pentru exploatarea frivolă a energiilor lui cheltuite pe seama altora și pentru spiritul distructiv propagat în rândurile noastre ca o răsplată a atâtor binefaceri. Nu e o pornire de xenofobie, cum am mai spus-o și în alte rânduri, ci afirmarea unei lozinci naționale, tendința foarte normală

de-a reintegra un neam în toate drepturile lui firești. Paralel cu această sbucnire a demnității strivite iese la iveală și scârba de toate infuzoriile politice care patronază cu rostul lor ravagiile celui mai rușinos materialism repezit pe spinarea țării...

Astfel fiind împrejurările, ele nu se remediază nici cu strâmbături la gazetă, nici cu așezise mășuri excepționale. O transformare radicală de concepție a societății noastre în sensul unei renașteri naționale, se impune cu toate consecințele. Alături cu acest nou botez moral, care e chemat să purifice rindurile noastre, atașarea sinceră a tuturor cetățenilor de origine străină la ideea de stat român, e singura soluție salvatoare. Și una și alta nu se pot închipui, decât prin eliminarea aventurierilor care-au umplut arena, prin înlăturarea reclamațiilor și mai ales prin așezarea spiritului public pe temelurile solide ale mentalității noastre de baștină, cu rădăcini puternice în moștenirea noastră sufletească de demult. Cine nu înțelege aceste adevăruri elementare va fi dat la o parte de valul triumfător.

* * *

O singură notă caracteristică, remarcată în atitudinea tinerilor acuzați : e crezul lor de iluminați mărturisit întreg în fața judecătorilor. Ne-a fost dat să vedem proiectându-se sentimentul de jerie în ochii limpezi ai unor băețandri, care-au preferat să-și exagereze greșelile decât să ceară milostenie.

Observator cinstit al întâmplărilor din jurul meu, însemn aici pentru toată lumea această conduită și-mi zic că o mișcare care-a putut să deie astfel de momente de abnegație nu e de disprețuit, fiindcă vom mai întâlni cu ea.

Și mai este încă ceva : se anunță problemele de conștiință în
: 1 : tea noastră, domnilor, se complică lucrurile...

OCTAVIAN GOGA

Dimineață de primăvară

Dimineața-și scaldă sânii 'n soare
La un colț, un orb își picură mahnirea 'n flaut.
Am plecat pe uliți să te caut,
Și să-ți spun că-i primăvară și e soare...

Au trecut pe lângă mine doi copii
Cu ochi țargi și plini de bucurii...

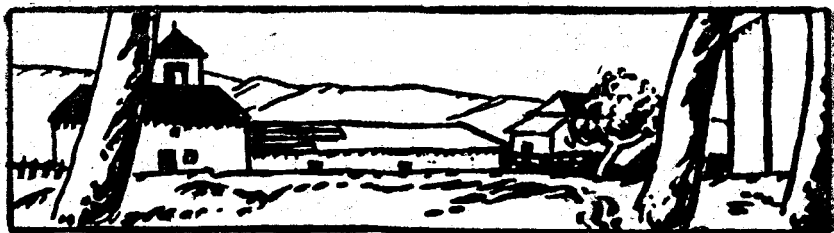
M'am văzut copil sfios în satul meu,
M-am gândit din nou la Dumnezeu,
La bisericuța veche, frântă de mijloc,
Și la serile cu chiloțe și joc...

M'am gândit și la o fată ce-a murit,
La un vis de vremuri nisipit,
La un trandafir cu fața albă,
La o seară într'un câmp cu naltă
Și din ochi o lacrimă mi-a alunecat...

(N'am mai fost de-atâta timp la noi în sat!)

... în ogrăzile tăcute, plouă soare.
Orbul nu-și mai picură mahnirea 'n flaut.
M'am găsit plângând pe mine, fără să mă caut, —
M'am găsit scaldându-mă cu dimineața 'n soare...

ZAHARIA STANCU

Proiectul de lege pentru învățământul primar

— Dintr'un punct de vedere ardelenesc. —

Nu-i mult timp de când, în seminarul meu universitar, aveam motiv să spun studenților mei: „Copii, ca *Ardelean* mă simt dator să vă atrag atenția că școala „de dincolo“ a fost mai serioasă decât cea „de dincoace“; că voi trebuie să vă pregătiți pentru o concurență cu frați cari au profitat de școala aceea (a lui Haret mai ales); și că, dacă veți fi învinși, veți fi nemulțumiți, veți umple marginile țării, nu centrele; iar vina o va purta școala aceea care v'a lăsat, *pentru* universitate, un plus de muncă, ce trebuia făcută *înainte* de universitate. Eu, ca dascăl, mă cred dator a gândi și la ce veți fi odată ca situație socială și materială. Lucrați, deci, băeți!” De ce anume am vorbit așa, rămâne... secretul meu și al studenților mei.

Reese, însă, limpede că faptul contra căruia se îndreptau cuvintele mele este acesta: Cu *două* sisteme școlare se păstrează sau se creează condițiuni neegale de luptă. Cu o școală *confesională* dincoace (par'că am avea aceleași interese ca Ungurii ori Sașii!) și cu alta de stat dincolo, s'ar păstră *neegalitatea* de pregătire, care se simte astăzi. Cine a trecut prin școalele românești de astăzi și a privit atent și a judecat obiectiv, nu se mai îndoiește că așa ar fi. De aceea repet: Pentru ca tinerimea ardelenă să fie așezată în locurile ce i le doresc, ea trebuie să *beneficieze de aceiași înzestrare școlară* ca și tinerimea din fostul regat. Oferta condițiilor egale de pregătire este o datorie a statului; primirea lor este un act de înțelepciune al celor ce vor trage foloasele. De aceea ideea de *unificare* nu trebuie să mai întâmpine nicio opoziție. Adversarii ei trebuie să tacă, să tacă!

* * *

Ce simt studenții mei, ce propag și eu, simte și altă lume. Și mi-este foarte plăcut că această simțire se mărturisește chiar într-o

revistă bisericească, care *ex offo* are simpatii pentru școala confesională.

■ *Renașterea* din Cluj (Nr. 12) scrie: „Poporul românesc din Ardeal, țărani și intelectuali deopotrivă, după realizarea unității naționale, nu văd nicio primejdie națională în școala de stat și astfel *nu sunt aplicați să jertfească pentru școala confesională*“.

Din textul citatei reviste reiese că țărani și intelectuali, sătui de jertfă, au și un motiv material să prefere școala de stat. Cred că și acest argument va cădea în cumpăna celor ce s'ar mai simți ispitii să mai apere în parlament școala confesională.*)

* * *

Când, legal, toți Români vor avea școala unitară ce-o aduce proiectul d-lui dr. Anghelescu, va fi bătut un ceas istoric.

Vreun istoric...ardelean se va simți dator să scrie istoria sfârșită a școlii anterioare, a școlii care (până la o vreme) ne-a crescut și pe noi, cei cari azi cerem impetuos școala unitară. Din acea istorie nu va lipsi niciun merit *real*, dar nu ar trebui să lipsească nici defectele mari pe care, fără de cruțare, le-a desvăluit, odinioară, oficialității ortodoxe... d. dr. Ghibu (pe atunci *tânăr* pedagog viguros), iar celei greco-catolice... nu știu cine. Istoria aceasta va fixa producția culturală-școlară în împrejurări grele; și se va feri să încerce comparația cu ce se va produce de-aici înainte; deoarece comparația ar fi nedreaptă. Statului român avem drept să-i cerem tot; statul ungar, dacă ar fi putut, ne-ar fi răpit tot. De aceea acelui istoric îi cerem numai să fie *complet*; și să evite orice simpatii ori antipatii teoretice, să fie *obiectiv*. Pietatea nu-l va obliga la mai mult.**)

* * *

Suntem într'un moment *istoric* al dezvoltării învățământului *ardeleanesc*. Să ne liniștim, deci, judecata; să aruncăm apoi ochii către granițele țării, spre care se mișcă culturi variate și *amenințătoare*; să ne întrebăm apoi mintea și inima: Câtă egalitate de cugetare și de simțire ne este de nevoie, pentruca producția noastră să înalțe aici *neolatinitismul român*, în forma cea mai bogată ce i-am putea-o da? Avânturile spre viitor toți le simțim necesare; felul lor, puterea lor trebuie să reiasă din vaste condițiuni, care... le putem crea.

Dar cine și unde a văzut avânturi mari ieșite din condițiuni adverse, din neegalități de pregătire, din nepotriviri culturale exclusiviste, intolerante? Avânturile mari cer și sprijinul masselor, care calcă la

*) Dispensați de-a mai jertfi pentru școală, țărani jertfesc și vor jertfi pentru biserici; mișcarea se și simte; și este un semn de progres în forma lui religioasă.

**) Istoria școlii confesionale ar putea să fie o publicație oficială a — metropoliilor.

fel numai dacă au: ori *interese* comune ori — educație unitară. Pentru apărarea țării, interesul comun a fost suficient; pentru producția culturală a viitorului acest interes nu este de folos; producția aceea cere condiții de educație egală. Ceice sunt prietenii avânturilor culturale, trebuie să fie și prietenii egalizării condițiilor.

* * *

Cei cari mai cunoaștem bine și istoria culturală a poporului român și putem cuprinde dintr'o ochire rostul epocelor sufletesti prin care el a trecut, rămânem uimiți când mai auzim câte un cuvânt de împctrivire la egalizarea culturală. Înțelegem controversa confesională-religioasă, ea este un *sentiment*, căruia îi dorim numai forma blândă covenită creștinilor; înțelegem controversa politică, ea este un *interes* și i admitem și forma aspră proprie acestuia; dar — idealul cultural al națiunilor nu este nici numai *sentiment*, nici numai *interes*, ci este o *totalitate* de variate aspirațiuni spre stări bănuite, dorite din generație în generație tot mai clare: Claritatea aceasta progresivă nu se poate obține prin controversă, ci prin colaborarea intimă.

Nimic nu se realizează așa de greu ca cultura. De aceea de plâns este cel ce are curajul să refuze a fi colaborator devotat.

Din depărtatul viitor aud un glas, care zice parcă: „Fiți binecuvântați ceice ați înțeles că despărțirea de un *trecut* școlar v'a acoperit de lauda că ați inițiat un *viitor* activ.“

De-aceea cred că *unificării*, din partea Ardealului, nu i se va opune nici o rezistență, nici o rezervațiune mentală. Ce se va petrece acum cu școala confesională va fi definitiv.

* * *

Intr'un cerc de pedagogi se discutau idei ca cele de mai sus. Deodată se ivi întrebarea: „Bine, bine; dar ce vor face prelații noștri în Senat?“ Am zis: „Prelații noștri erau odată sau una, sau alta; adică: sau șefi naționali, sau slugi ungurești. În cazul întâiu deveniau centre de orientare în luptă politică. Lupta aceasta însă, lor, acum, le-au „preluat-o“ șefii de partide, partidele. Prelații nu vor fi contra școlii de stat, nu *pot* fi, contra ei, deoarece ar părăsi rolul frumos de consolidatori sufletesti ai Dacoromâniei, iar partidele?“. Eu cred că nici cel național nu va avea curajul să respingă școala de stat, pentrucă respingerea i-ar strica mult; iar de autostricăciuni partidele au instinctul de a se feri.“

G. BOGDAN-DUICA

Scaiul

— Mic studiu de botanică politică —

Nu cunosc o plantă mai antipatică pe întregul pământ al României, această țară eminentă agricolă. Prezența scaiului trădează mai întâi de toate un teren de cea mai problematică fertilitate. El e blazonul părăginirii și lenei. Încălcându-și cârligele pe locuri nemuncite, înmulțindu-se la întâmplare, cu rădăcini ramificate pretutindeni, scaiul se înfățișează înaintea botanistului ca o odioasă inutilitate. Adesea, printr'un capriciu al sămânței sale călătoare, buruiana plicticoasă se agață de pulpa trecătorului, din obișnuință, și, din două una: sau îl încurcă în mers, sau îl urmărește ca un element decorativ de o estetică dubioasă...

Comparațiile nu sunt totdeauna argumente fericite; dar, dacă ni s'ar îngădui una, credem că aceasta n'ar fi nepotrivită. Partidul național face de patru ani încoace, prin intermediul dlui Iuliu Maniu, politica scaiului. Pertractările sterile ale îndrumătorului din Bădăc ni s'au prins, pe rând, pe mâneca tuturor vecinilor. Intinzând peste județele transilvănene o rețea acaparantă de interese comune, ceata celor o sută de la Cluj a încercat din ceasul celdintâi să prindă ca într'o mișcătoare sârmă ghimpată viața politică a acestui colț de țară. Solul era înțelenit, o mie de ani n'a arat aici plugul răsturnător de brazdă, primitor de straturi adânci, și onorabili scaeți aveau rădăcini pretutindeni unde era obscuritate, nemiscare și incultură.

Astăzi, persistența lor a început să exaspereze lumea. Nu mai poate face cineva doi pași, fără ca lipiciosul încurcă-lume să nu ație calea pașnicilor cetățeni. S'a prins scaiul, pe rând, și de uniforma generalului Averescu, și de cămașa dlui Ion Mihalache, și de pantalonii cu dungă ai dlui Alex. Marghiloman, și de jacheta dlui Al. Constantinescu... Ultima experiență neplăcută este aceea a redingotei dlui N. Iorga. Șeful partidului naționalist democrat se întorcea din străinătate, unde slujise cu onoare cultura țării sale în calitate de istoric, și s'a oprit la Craiova, ca să țină o întrunire politică împreună cu prietenii săi din Oltenia. În discursul pe care l'a rostit cu acest prilej, d. N. Iorga a emis părere despre necesitatea unui nou

partid „de stânga“. Discursul a apărut în gazete, el a fost comentat cu prisosință, lumea a putut să-l discute în deplină cunoștință de cauză, și ideea urma să suradă sau nu partidelor dela noi. În orice caz, știam cu toții despre ce e vorba. O ofertă de fuziune. Dl Iuliu Maniu n'a putut rezista și a scris imediat următoarele rânduri:

— „Stimate domnule profesor, în legătură cu importante declarațiuni dela Craiova cred din parte-mi necesar și așa dori să examinăm împreună situațiunea politică, care ne presintă zi de zi noi dificultăți interne și externe“.

Dl Iuliu Maniu cunoștea foarte bine oferta dlui N. Iorga, căci aceasta era mai mult decât precisă. Dar dl Iuliu Maniu n'avea de gând să fuzioneze cu nimeni, pentru că „propunerea de a se crea un nou partid de stânga, partidul național nu o poate accepta“. Pentru ce, deci, atâta vorbărie, pentru ce acest schimb de scrisori, pentru ce atâtea discuțiuni, pentru ce atâtea întrevederi? Partidul național e ferm hotărât să nu sufere nici o transformare. El nu poate desființa nici măcar în formă indirectă tovarășia politică „creată de națiunea românească în lupta ei nesfârșită pentru libertate“. Nimic n'a reușit să-l scoată, până azi, din ograda în care s'a aciuiat împotriva tuturor vânturilor primentoare.

Pentru ce mai pertractează atunci, dl Iuliu Maniu? Pentru ce se mai află în treabă? Pentru ce rătăcește pela toate porțile? E scaiul, vedeți, e infatigabilul scai, care nu-și poate desmînți misiunea, care năpădește poteca oamenilor de treabă și care ocupă în mod nefolositor o bună bucată de pământ rodnic și onest. Opinia publică românească din Ardeal, la care face apel dl N. Iorga, n'are decât de suferit de pe urma acestei buruieni parazite. O vîguroasă acțiune de curățire urmează să fi întreprinsă în toate ungherele. Scaiul trebuie stărpit în însuș interesul pământului pe care crește. Pe terenul purificat de urâcioasa floră a politicianismului provincial, sămânțele viitoare vor rodi îmbelșugat, și rodul va fi al tuturor.

Pentru această operă necesară de asanare, un adevărat front unic pare a se realiza. S'a lepădat de scaiul pertractărilor, ieri, dl dr. Lupu. Astăzi, dl N. Iorga. Măine, el va rămâne, cel mult, o ciudată decorație câmpenească pe plastronul dlui Csicsó Pop..

ALEXANDRU HODOȘ

Păcăleală...

Eram trei inși cari făceam curte, în 1884, casieriței dela cafeneaua Regală. Adică vor fi fost ei mai mulți, dar la ora la care ne luam capușinerul eram numai noi trei, singurii curtezani, pentru motivul care nu va mai lăsa nici o îndoială în mîntea cititorului, că eram și singurii mușterii în toată cafeneaua la ora aceea.

Câteși trei trebuia să fim foarte matinali — așa ne cerea slujba; — și Mitică și Ghiță, și eu — mă recomand — Iancu. Numai casierița era mai matinală decât noi și cu chelnerul de serviciu. Chelnerul nu era întotdeauna același, dar de asta ne păsa nouă prea puțin, fiindcă credit aveam la toți. Casierița însă, pe atunci, era singură la patron. Venea dimineața, pleca pe la amiază, se întorcea seara și sta până la miezul nopții; în interval, slujba la cassă o făcea, pentru economie, însuși patronul.

Toate aceste amănunte nu sunt cu totul de prisos, fiindcă — o să vedeți pentru ce.

În fiecare dimineață așa dar, instalați la masa cea mai apropiată de cassă, ne întreceam în dulci ochiade câteși trei, și Mitică și Ghiță și eu, Iancu. Adesea se răceau capușinerile, și arătătoarele nemiloase ale ceasornicului de-asupra casei ne dojeneau cu tăcutul lor *memento*, în vreme ce tot nu ne înduram să ridicăm ședința. Cred că fiecare din noi nutrea zilnic secreta dorință ca ceilalți doi să plece mai de vreme, ca să rămână el singur la postul de observație; zadarnic! — parcă eram legați împreună; odată veneam, odată plecam cu toții.

Ați înțeles acuma că toată curtea noastră, — curte de băeți timizi, neumblați în lucruri d'astea, — era mai mult de priviri, de zâmbete, și arareori de câte un *apropó*, aruncat așa cu sfială. Mitică încă era mai îndrăzneț între noi, și tare se rățoia când isbuteu să facă pe juna Berta să dea atenție mesei noastre răsând de câte-o stângăcie mai boacăină pe care o risca amicul nostru. Eu, drept să spun,

nu-l prea invidiam, dar Ghiță nu odată îngălbenea de necaz ; ce vrei, fire pizmătareată !

— „Las' căm să i-o fac eu !“ a isbucnit el odată, cum ne despărtisem, la un colț de stradă, de Mitică ; — noi ceștilalt doi aveam slujba împreună ; — „ai văzut cum s'a obrăznicit și astăzi?... Să vezi cum am să i-o fac...“

A tot cop-o el așa, câtăva vreme. Numai odată ce mi zice iar : „Știi când am să i-o fac ? de întâi April, am să i-o fac ; ia să vezi... Strașnică păcăleală !“...

— Ai să mi-o spui și mie ?

— Firește căm să ți-o spun ; am nevoie de un părtaș ; dacă nu de altceva, dar ca să am cu cine râde...

Și mi-a spus-o. Admirabilă idee !... Adică asta era părerea lui. Nu știu care o să fie a dumneavoastă.

În ajunul zilei de întâi Aprilie m'a luat de-o parte la cancelarie și mi-a arătat o scrisoare. Ce era ? Un scris femeiesc, copilăresc mai mult, și textul cam așa :

„Domnu Mitica,

„Ma rog așteptat pe mine sara dacă eșit dela cafe, colț strada „Academie. Eu vrea spus dumneata drag la mine“.

Iscălitura „Berthe“ era împresurată, într'o tură cu vre-o șapte covrigi : o contrafacere cât se poate de naivă.

— A ! am înțeles, zic eu.

— Ba n'ai înțeles încă nimic, îmi râde Ghiță, în nas. Tu îți închipui că am să pun scrisoarea asta în plic și s'o adresez lui Mitică, acasă. Prea ar fi simplu ; ar mirosi numai decât cursa. Să vezi ; e mai complicată.

Lipi scrisoarea într'un plic pe care, cu aceeaș slovă contrafăcută scrisese : „Mossie Mitica Ionesco“ (casierița ne cunoștea numele ; ne recomandasem și ei), apoi, seara, cum dădeam o raită prin piața Teatrului, opri un vânzător de gazete mai curățel, îi puse în palmă o băncuță și între degete scrisoarea :

— Ascultă băiete, știi colea la cafeneaua Regală ? Să dai scrisoarea asta domnișoarei dela cassă, să-i spui că e pentru domnu' Mitică Ionescu, să i-o dea când o veni la cafenea, că e dela o doamnă care nu-i știe adresa, așa să-i spui... Ori mai bine să nu-i mai spui nimic, dă-i numai scrisoarea, s'o de'a lui domnu' Mitică, mâine dimineață, când o veni...

— Tiii, bată-te să te bată, acuma am priceput, — răsufli eu după ce-mi trecu isbucnirea de răs ; — care va să zică ea cu mâna ei are să-i dea scrisoarea de întâlnire...

— Așa-i că am combinat-o bine ? — se fuduli Ghiță, căznindu-se să facă pe seriosul.

— N'are să mai fie nici o îndoială, mă bucurai eu cu douăzeci și patru de ore mai înainte de reușita „ideei admirabile“.

Așa e omul, răutăcios din fire, se bucură întotdeauna de păcăleala deaproapelui său.

A doua zi, la ora capuținerului, ne așezarăm, Ghiță și cu mine, nu fără oarecare emoțiune, la masa obișnuită. Mitică ne urmă de aproape, liniștit, ca de obicei.

Abia ce-și făcu bine studiatul salut zâmbitor spre casierită, ea duse mâna la frunte ca și când și-ar fi adus aminte fără veste de ceva și numai ce-o auzirăm :

— *Domnu Mitică, aveți un scrisor.*

Glasul n'avea într'insul nimic gingaș, nimic mișcat. Era mai mult ceva sec, indiferent, aproape plictisit...

Ce impresie o să-i faci lui Mitică?

Aș! o să-și zică, de sigur, că Berta simulează înadins nepăsarea asta, ca să nu ne dea de bănuț nouă...

Iată-l cum a desfăcut scrisoarea pe furiș și a aruncat asupra ei numai o privire; — iată-l cum s'a roșit de odată, apoi a îngălbenit și a început să-i tremure buza de sus, cum o muia în capuținer...

O, vanitate și credulitate bărbătească, ce ușor sunteți de amăgiți! Inșăși Berta să-i fi spus atunci lui Mitică, să-i fi jurat că n'a scris ea scrisoarea și n'ar fi crezut-o.

— Ce râdeți, mă? — ridică el deodată ochii la noi, — măcar că ne stăpânisem toată vremea, ba luasem niște adevărate mutre de aurguri ce se știu observați.

Ghiță înghiți în sec și răspunse scurt, cu un aer grav :

— Ce, ești nebun?

Iar eu scosei batista și-mi suflai nasul cu sgomot.

* * *

Seara l-am luat pe Mitică la berărie. Se codea :

— N'am parale, mă, cum o să merg?

— Nu-i nimic, zice Ghiță, lasă că plătim noi. Și l-am dus pe sus.

Stăm noi așa, flecărind ca de obicei. Numai Mitică parcă n'avea astâmpăr. Se tot legăna pe scaun, ba bătea toba cu degetele pe masă, fărâmiștea chibriturile, și în toată clipa se uita la ceasornic.

— Mă, ție nu-ți sunt toți boii acasă astăzi, îi zice Ghiță făcându-mi cu ochiul pe furiș.

— Ba de ce să nu-mi fie? din contra, răspunde Mitică zâbind cu înțeles — cu un înțeles pe care își închipuia că numai el îl știe.

Odată numai ce se ridică, își ia pălăria :

— Mă duc puțin pân'afară, zice, mă întorc numai decăt.

Ghiță aruncă și el ochii la ceasornicul din părete, și cum rămânem singuri, îmi șoptește :

— O șterge la *randevù*; să plătim și să ne luăm și noi binișor după dânsul; avem să râdem.. Parc'o aud de Berta : „Ce vrei dumne-nule? Lăsați pe mine în pace! Aveți înebunit?“... Haha!

...In colț cu strada Academiei, adevărat, Mitică al nostru așteaptă. Il pândim cât mai de departe. Iată și juna Berta, iese din cafenea, se îndreaptă pe drumu-i obișnuit... Acuma!... Mitică o acostează, o salută...

Dar ce-i asta? Fata nu protestează, nu se scandalizează, nu se indignază, nu nimica. Iși urmează amândoi drumul alături. Ne luăm după dânșii.

Mitică se tot pleacă, îi tot spune, — ia uite cum a prins curaj nătăfleața și face pe cavalerul!...

Ba când ajung în poarta casei unde stă Berta, -a fost sau ni s'a părut? — numai ce-i zărim îmbrățișați și în tăcerea nopții par'că trece discret susurul unei sărutări...

Abia avem vreme să ne ghemuim într'un gang, și Mitică se întoarce nebănuitor, și trece pe lângă noi, șuierând fericit și învârtind cu frenezie bastonul între degete.

Stăm și ne uităm lung după dânsul.

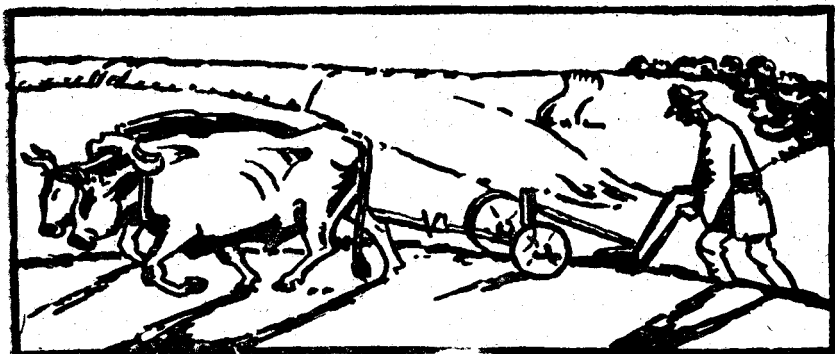
— I-o făcuși, care va să zică, — zic eu însfârșit, că trebuia să zic ceva; — adevărat că i-ai făcut-o, cum el, prostul, nu s'ar fi priceput niciodată să și-o facă singur... Admirabilă idee!... ștrașnică păcăleală!

...Atunci am auzit eu mai întâi exclamația aceea nostimă, accentuată apăsat, cu isbucnire, pe silaba cea dintâi:

— Mă! să fie al dracului!

ION GORUN

Zile lungi și zile scurte

— Scrisori bănațene —

După o iarnă grea, cu viscole și înzăpeziri, primăvara s'a ivit brusc, la sfârșitul lunei Martie. Întăiele ei raze s'au reflectat pe neașteptate deasupra cupolelor palatelor din Timișoara. Dar, după câteva zile de veselă seninătate, ele s'au retras cu sfială și cerul a început să verse lacrimi amare după mareațea blană care acoperea pământul până mai eri. Acum lacrimile cerului sunt pe sfârșite și timidele scipiri ale soarelui de primăvară se coboară din nou asupra orașului; ca mâine, probabil, vom fi uitat cu toții că am trăit o iarnă lungă și aprigă.

Schimbarea ordinii în natură este urmată și de adaptarea imediată a omului. Bulevardele orașului s'au umplut de lume, oamenii se plimbă agale pe străzi și prin parcuri. De-acum s'a isprăvit cu viața strâmorită de cei patru pereți, atât de doriți și căutați pe vremea gerului usturător. Toată lumea e ahtiată după aerul proaspăt de-afară. Cei cu dare de mână se îngrijesc încă de pe-acum de camere la băi și o vie corespondență s'a pornit cu toate stațiunile balneare din cuprinsul țării. Pe această chestiune am înregistrat și câteva conflicte, comentate cu multă aprindere dela om la om. Un prieten îmi spunea mai deunăzi, plin de indignare, că la Băile Erculane nu se mai găsesc camere decât pe lunile Mai și Septemvrie, pentru restul timpului toate locurile sunt complete. Nu e mirare deci, dacă oamenii caută să se pună la adăpost din bună vreme de plictiseala ce le-o rezervă zilele lungi, foarte lungi, cari vor urma.

Ingrijorarea se furișează și pela porțile celor cu mai puțină stare materială și prin atelierile fabricelor. Ecoul primăverii se resimte și aici, dar într'o formă mai puțin aparentă și cu reflecțiuni pe cari nu

toți le înțelegem. Aci primăvara naturii trezește totdeauna speranțele unei primăveri sociale, cărora ziua le este deopotrivă de lungă, iarnavara, deși ea nu este mai mare de opt ore. Un vis utopic tinde să o reducă până la un minim absolut, după care va trebui să urmeze cea mai mare fericire, sau cea mai mare mizerie...

* * *

Alături de capitala Banatului, cu care sub acest raport nu avem nimic comun și de care nu ne leagă nici o tradiție, la țară viața de primăvară începe sub alte auspicii, mult mai curate și mai pozitive. Din moment ce humusul începe să respire aburii comprimați în el de lînțoliul alb de un sfert de an, satele se deșertează, îl inundă dintr'odată, — „chemate de mirosul pământului“... Din această clipă românul nu mai cunoaște odihna și încet-neala, căci ziua devine extrem de scurtă!...

Da, — în satele bănațene abia cu ivirea primăverii, încep să fie scurte zilele. De cum se ia zăpada, două mari pacoste îl urmăresc pe român: lipsa ploii și scurtimea zilei. Pe cea dintâi crede că o mai învinge din când în când cu procesiuni religioase și cu paparude, dar celei de a doua nu i-s'a putut găsi până acum nici un leac. E scurtă când dau mugurii și de aci încolo se micșorează tot mai mult, în raport invers cu urcarea și strălucirea soarelui pe firmament. Pe vremea secerișului se transformă într'o adevărată nenorocire, reducându-se abia la douăzeci de ore de muncă din cele douăzeci și patru în total.

O singură dată am auzit pe un țaran că a fost mulțumit cu durata zilei. Minunea s'a întâmplat în Siberia. Era pe vremea când am văzut aveau ciudatul fenomen al aurului boreale, când până la orele douăsprezece noaptea puteam citi în preajma bărcii ca ziua la amiază. Acolo am auzit pe un compatriot care s'a declarat mulțumit cu durata zilei, ea s'ar putea abate și în valea Cărașului, căci astfel ar mai câștiga însă trei ciasuri de muncă spornică.

Spre norocul nostru și astăzi încă, cu toate doctrinele bolnăvicioase cari se năpustesc de aici dela oraș asupra lui, poporul nostru a reluat frul tradiției întrerupt de marele război și, deodată cu aceasta, în cuprinsul Banatului se rosteste unanima plângere că ziua e prea scurtă. Nici războiul, nici revoluția nu au fost în stare să-i clatine dragostea și încrederea în pământ. În această dragoste și încredere în pământ rezidă și toată puterea noastră ca stat. Cași în povestea lui Anteu, gigantul mitologic, poporul român nu va putea fi biruit, câtă vreme va rămânea în contact cu acest pământ. Să cultivăm, deci, această virtute a poporului nostru și să-i satisfacem în cea mai largă măsură setea de pământ. Să-i mărim apoi și ziua, prin o temeinică și conștiințioasă educație agricolă și mijloace moderne de producție.

* * *

Și acum să revenim iarăși la oraș, la plătândă pătura intelc-

tuală română ce s'a înfiripat, care cu rădăcinile sufletești a rămas la țară, iar cu cele fizice în aer, la aceia ale căror zile nu sunt nici lungi nici scurte ci pur și simplu amare și aproape fără rost. La aceștia se referă partea a doua, cea tristă din povestea mitologică a lui Anteu. Ruși de gila care le dădea putere, ei sunt niște păpuși ușoare în mâinile vânjoase ale zeului modern — zeu politic și social — care, fără pic de încetare îi aruncă dintr'un colț al țării în altul, uneori chiar peste frontierele acesteia. Până eri s'au nutrit din izvorul neseacă al idealului național, iar astăzi se înfruptă dintr'un izvor tot atât de inepuizabil de iluzii.

Ea este singura pătură fără razim, pe care schimbarea anotimpurilor o mișcă mai puțin. Rosturile acesteia să le ordonăm cu cea mai mare grabă, încadrând-o fie între cei cu zile lungi, fie între cei cu cele scurte, după vrednicia pe care o va arăta...

P. NEMOIANU

O caricatură veche și o alta mai nouă...

— Drumul maiorului Băgulescu la fortul Jilava —

Oneștii informatori dela gazetele independente din strada Sărindar s'au mărginit să înfățișeze ca de obicei numai aparențele acestei întâmplări militarești.

Se știe deocamdată atât, că un tânăr și distins ofițer superior, pe uniforma căruia războiul a aninat cele mai alese mărturii de bravură, a fost târât în trei rânduri înaintea consiliilor de reformă, pe distanța dela Iași la Craiova, unde s'au găsit în cele din urmă trei glasuri din cinci, cari au adus un verdict de condamnare, scoțând din șirurile armatei pe unul dintre cei mai valoroși și însuflețiți slujitori ai ei. Despre misterioasa vină, aruncată în sarcina acestui viteaz urgisit, s'au spus mai puține. Adică, aproape nimic... Ni s'a șoptit, cu o misterioasă îngrijorare, că ofițerul cu pricina îndrăsnise „să facă politică”, lucru neingăduit de regulamentele ostășești, dar nimeni nu preciza anume despre ce e vorba. Procesul s'a judecat cu porțile închise, glasul acuzatorilor n'a răsunat dincolo de severitatea ședințelor secrete, iar iscoditorii reporteri dela *Adevărul* și *Lupta*, atât de familiarizați cu ascultatul pe la uși, abia au reușit să afle că maiorul Băgulescu, acuzatul, e un fel de antisemit fanatic și, aproape sigur, un periculos fascist...

Așa se explică, pentruce dl Albert Honigman și cumnatul său Kalman Blumenfeld, așezați cu prăvăliile de opinii unul vis-à-vis de celălalt, s'au așezat cu mâinile în șolduri pe marginea trotuarului și jubilează, și se bucură, și fac mare haz. Un exemplu binemeritat a fost dat tuturor turburătorilor! Curțile cu jurați, primejdioase instituții de justiție cetățenească, nu mai erau o garanție suficientă pentru apărarea democrației. Ele achitau cu prea multă ușurință. Pe când instanțele

militare, atât de batjocorite altădată... Iată adevărata pavază a legalității, o ordine și a civilizației! Maiorul Băgulescu, prezentat ca un răsvrătit împotriva unor rânduieli consacrate, era arătat cu degetul de fericii publiciști umanitariști, cari primeau în sfârșit o satisfacție pentru atâtea lungi momente de gelatinoasă îngrijorare.

Bucuria aceasta excesivă, nouă ne-a fost suspectă, dela început; după cum suspectă ni s'a părut întreaga procedură disciplinară îndreptată împotriva maiorului Băgulescu. Era un caz cu totul neobișnuit, ca un asemenea ofițer de elită, având la activul său o purtare eroică pe frontul de luptă, apreciat cu elogi neobișnuite de toți șefii săi, în fruntea cărora se găsea însuș principele Carol, să se vadă dintr'odată ținta unei prigoniri atât de îndârjite. Căci, deși a fost achitat de consiliul de reformă al corpului 4 de armată, maiorul Băgulescu a fost trimis din nou să fie judecat, pentru aceeaș vină, în fața consiliului de reformă dela Craiova, și, nu mai încapă îndoială, dacă și acesta l'ar fi găsit nevinovat, urmă să facă turneul tuturor consiliilor de reformă până când dorința ministerului de Răsboi avea să fie satisfăcută. Așa stând lucrurile, cititorii nu ne vor lua în nume de rău dacă vom arunca puțină lumină, din colțul nostru, asupra acestui incident, care prin ecoul stârnit în presă, dar mai ales prin mișcarea de simpatie determinată în rândurile tineretului nostru, se menține la ordinea zilei.

* * *

Procesul maiorului Băgulescu este fructul unei caricaturi. O caricatură cinică și insultătoare, despre care s'a mai pomenit în paginile acestei reviste. Dacă vă aduceți aminte, ea a apărut în ziarul *Lupta*, cu prilejul comemorării eroului necunoscut, și conținea o necuviincioasă strâmbătură la adresa piosului repaos de două minute, respectat pretutinderi în cinstea sicriului care coboră în mormânt. Caricaturistul dlui Emil D Fagure, după inspirația patriotică a acestuia, zugrăvise un cetățean foarte indignat, că din pricina celor două minute omagiale, dentistul întârzie cu scoaterea măselei găunoase. Era ecoul pe care-l stârnea solemnitatea acelei zile în sufletul profesional al acestor sam-sari ai scrisului, era nota actualității prinsă în vârful condeiului lor înțeleghător.

Obrăsnicia a revoltat atunci pe toți pașnicii noștri cetățeni, în mâinile cărora căzuse insalubra tipăritură; cum nu era ea să indigneze, în primul rând, pe foștii luptători veniți să se închine în fața unui simbol, care închidea în el jertfa supremă a celor anonimi? Indrăsnitul cugetător politic cu mios pseudonim mersese cam departe și merita o lecție. O lecție, bineînțeles, tot atât de dulce, cum se cuvine între oameni bine crescuți. Ofițerii au luat, prin urmare, calea cea mai normală. Cavalerii ordinului „Mihai Viteazul“ au hotărât să se adreseze ministerului de Răsboi, iar dl general Marcel Olteanu a luat asupra sa însărcinarea de a tălmăci simțămintele camarazilor săi. Rugămintea adresată ministerului de Răsboi nu era prea cutezătoare. Acesta ar fi putut să găsească, fără îndoială, o formulă prin care să

dea curs unei mișcări de protestare unanimă. S'a întâmplat însă că dl general Mărdărescu, de curând instalat pe banca ministerială, cu naivitatea unui debutant guvernamental s'a gândit că are nevoie de o gazetă care să-i ocrotească primii pași politici și alegerea a căzut, — uite-așa cad sorții! — asupra dlui Albert Honigman... Ciudată coincidență, dar nu exista nicio ieșire, trebuie să recunoașteți. Cum putea să înfieraze, proaspătul ministru, un ziar care se învoise tocmai atunci să-l slujească cu credință?

Apărarea mândriei naționale a fost, prin urmare, puțințel abandonată. Să ne oprim puțin aici pentru că de-acum încolo începe crima de peiertat a maiorului Băgulescu. Însoțit de alți zece tovarăși de arme, purtând cu toții pe piept mica cruce albastră, el s'a prezentat a doua zi la redacția *Luptei* și au cerut să fie pus în contact cu unul din cei doi directori ai gazetei. Bravii îndrumători ai conștiinței naționale, patronii glumeți ai caricaturei cu mășeaua lipseau în mod prudent de acasă. Nu se găsea acolo decât un biet băiat de serviciu, văr sau nepot de-al dlui Albert Honigman, care, declarând formal că el nici nu știe, nici n'a văzut, s'a retransat sub un birou mai solid, de unde n'a ieșit decât a doua zi, cu evidente semne de frică pe fundul pantalonilor. Vizitatorii dela *Lupta*, primiți într'un chip atât de nepolitic, nu s'au formalizat prea mult de absența gazdei, și s'au mulțumit să lase acolo, la plecare, o scrisoare de înfierare a impietății săvârșite.

Din ziua aceea a început calvarul maiorului Băgulescu, periculosul instigator al acestei mici lecții de cuviință românească administrată unei impertinențe. Deranjul suferit de dl Albert Honigman cerea o răsbunare, cu prețul carierei unuia din cei mai buni ostași ai noștri. Obrazul, atât de șifonat, al foștilor negustori de cremă de ghetă, avea nevoie de o reparație. Cea mai drastică osândă trebuia să cadă asupra impetuosului ofițer, care adusese o ofensă atât de gravă gazetarilor de anticameră ai dlui general Mărdărescu. Așa s'a și întâmplat. Maiorul Băgulescu, devenind dintr'odată și antisemit și fascist, a fost luat dela Școala superioară de Război, unde reușise printre cei dintâi, și trimis mai întâi la Brașov, apoi tocmai în Basarabia. O goană necruțătoare s'a pornit împotriva acestui inimos apărător al prestigiului militar, care nici nu jucase la cărți solda trupeii, nici nu furase urnele în alegeri, nici nu deslănțuise prin cărciumi scandaluri nocturne, — mărunte greșeli omenești pentru care se poate găsi adesea puțină indulgență, — ci săvârșise o faptă foarte gravă, un act cu adevărat revoluționar bătând puțină spaimă, vreme de zece minute, în oasele sedentare ale câtorva potențați ai hârtiei de tipar...

* * *

Ce s'a întâmplat mai târziu, a avut grije *Lupta* dlui Emil D. Fagure să povestească cititorilor săi. Sentința de reformă, incidentul din gara Chitila, manifestația studențească din Capitală și deportarea tulburătorului la Jilava, sunt peripeții relatate cu acelaș cunoscut rânjev satisfăcut de asprimea sancțiunilor. Încă un fascist, încă un antisemit pus la respect!

Fasciști și antiseșiți vom fi socotiți și noi, se înțelege, pentru libertatea pe care ne-o permitem luând apărarea maiorului Băgulescu și arătând uimirea noastră în fața unei disproporții atât de bătătoare la ochi între faptă și răsplată. Procesul început dela o caricatură se sfârșește tot printr'o caricatură. Maiorul Băgulescu stă la închisoare, iar dl Albert Honigman surâde, în libertate, mândru de influența pe care poate s'o exercite asupra justiției în această Românie, mărită prin sforțările sale eroice. Caricatura aceasta a provocat însă, cași cealaltă mai veche, acelaș val de indignare. Dacă prin procedări de felul acestei se urmărește o încordare a spiritului public dela noi, mărturisim că drumul ales e cel bun. Căci nu asemenea împărțitori de dreptate, cari lovesc în cei cinstiți spre bucuria celor păcătoși, vor putea provoca destinderea dorită de toată lumea.

Dl Gh. Mârzescu, ministrul de astăzi al Justiției să-și recitească apărarea făcută la Iași în procesul înscenat împotriva aceluiaș maior Băgulescu. Pe vremea aceea, fruntașul liberal credea cu tărie că demnitatea națională poate fi apărată, cetățeneste, și de un ofițer în uniformă. Astăzi, crede altfel?

ION BALINT

Propaganda maghiară

— Sprijinul presei din opoziție. — Planuri economice. — Spiritul de revanșă în școli. — Filomaghiarii din străinătate. —

Am înfățișat în mai multe rânduri propaganda desvoltată de guvernul actual al Ungariei în defavoarea țărilor moștenitoare.

Presă secundează foarte activ această operă de propagandă, indiferent de nuanța politică a diverselor organe de publicitate. În toate chestiunile de politică externă, dar mai cu seamă în cele unde guvernul maghiar este în divergență cu guvernele statelor vecine, organele opoziției interpretează adevăratul punct de vedere ungar. Drept pildă e cazul recent privitor la despăgubirile cerute de Ungaria pentru ocupația română. Organele oficiale au fost destul de rezervate, pe când organele opoziției, dintre cari cele mai dârze au fost cotidienele „*A Nép*” și „*Szózat*”, au atacat cu violență România, susținând că ocupația a fost numai un prilej folosit de români pentru a prăda Ungaria. De altfel argumentarea de fond era identică cu a presei oficiale: cu toate combăteau teza noastră că România a fost mandatară puterilor europene. În acelaș sens se punea această chestiune și în organele ungare scrise în limbi streine și în ziarele streine subvenționate. Foarte disciplinat organizată în acest soi de chestiuni, presa ungară primește inspirațiuni dela biurolul presei din ministerul afacerilor streine ungar, pus sub direcția lui Angyan Béla, care de câte ori este ceva important la ordinea zilei, are consfătuiri cu reporterii ziarelor, cărora le indică atitudinea ce trebuie să o ia. Acest biurol redactează comunicatele cari se trimet ziarelor regulat, cu privire la chestiunile de politică externă. În această direcție există o perfectă armonie între toate organele de publicitate.

Numeroșii corespondenți pe cari ziarele budapestane îi au în toate țările vecine, speculează toate prilejurile pentru a demonstra imposibilitatea noiei stări de lucruri, ajungând aproape invariabil la concluzia că tot ce se face sub noiele regimuri poartă pecetia pro-

vizorului. Este o temă bine cunoscută, care revine ca un „leit-motiv“ în toate articolele privitoare la țările vecine, că în toate acestea nu se constată în nicio direcție ceva sănătos, ci în toate orânduile se manifestă simptome de dezagregare. Parafrazând sau denaturând pasagi din presa țărilor vecine, se răstălmăcesc intențiile corifeilor politici din fostele provincii ungare, spunându-se că aceștia regretă regimul maghiar. Astfel de corespondențe se traduc și se răspândesc mult și în streinătate. În aceste articole se fac cele mai fanteziste constatări; una din cele mai obișnuite este aceea că „populațiile alogene, cari sub dominația maghiară, cu tradițiile sale de cultură milenară și sub regimul celei mai vechi Constituții europene se dezvoltau liber conform aspirațiilor lor, se simt jignite și încătușate moralmente și intelectualicește sub jugul deșănțării și samovolniciei balcanice și cehe“. În acest concert de preamărire a maghiarismului și de hulire a vecinilor, în ziarele și publicațiile cari sunt menite a informa publicul ungar, ca și în cele destinate a trece granițele, nu este disonanță.

De când s'a impus Ungariei, din cauza împrejurărilor internaționale, o atitudine leală față de vecinii săi, presa guvernamentală este mult mai cumpătată, dar presa opoziționistă este cu atât mai vehementă în atacurile sale. Zilnic apar corespondențe din „ținuturile vremelnice ocupate“, în cari se comentează prin prizma măritoare și pătimase a redacțiilor din Budapesta, tot ce se petrece în țările respective. Sunt cunoscute corespondențele din România ale faimosului Nagy, autorul „Plimbărilor bucureștene“, care este funcționar în ministerul de externe ungar. Acesta sub diverse pseudonime, sunând foarte românește, ca Ion Florea ș. a., nu scapă nicio ocazie de a bărfi România. Plimbările sale urmează a fi publicate în mai multe limbi europene și a fi răspândite în streinătate ca icoane din viața românească.

Inscripții patriotice revin la finele coloanelor sau ca „en tete“ la fiecare pagină. În fiecare săptămână se publică poezii iredentiste și foiletoane scrise de refugiați, care pe lângă apelurile patetice pentru refacerea Ungariei mari, singura viabilă și necesară echilibrului și armoniei Europei, se arată ororile ce se petrec în ținuturile „smulse din trupul Ungariei“.

Specialiștii unguri au dresat hărți și statistici prin cari să se demonstreze streinătății că înjghebările politice actuale sunt o anomalie, că economicște desmembrarea Ungariei constituie dezastrul, nu numai al său, ci și al țărilor ce stăpănesc fostele sale provincii. Se invocă unitatea „Alföldului“ ungar, prin însăși conformația sa fizică, indivizibilă. Părerea lui Elysée Reclus că Ungaria formează o admirabilă aranjare geografică, având un centru bine definit, cu râurile ce converg către artera centrală: Dunărea, de-alungul căreia se întind câmpii întinse țărmurite de șiruri de munți, este de asemenea invocată cu un argument în favoarea refacerei Ungariei.

* * *

În diversele dări de seamă asupra stărei economice din țările vecine, se stăruiește încontinuu asupra regreselor cari se constată în

producția și organizarea din aceste țări. Băncile din Budapesta s'au pus la dispoziția diverselor organe de informație din străinătate, pentru a da referințe asupra întreprinderilor de crice soiu din sud estul Europei. După cum am arătat altă dată, se lindea a face din Budapesta, și pentru aceasta nu s'a cruțat niciun sacrificiu, centrul economic al Europei răsăritene. Detalile ce le-am dat în trecut arată clar că organizarea în vederea atingerii acestui scop a fost făcută după un plan bine studiat, de comun acord cu oficialitatea ungară. Numeroasele almanahuri, ghiduri și anuare, conținând date și asupra țărilor vecine urmăresc numai scopul acesta de propagandă economică. De altfel asociațiile de industriști și comercianți consideră și acum ca membri activi pe toți cei ce sunt înscrși în registrele lor, deși acum aceștia sunt supuși altor state. Dnii Chorin și Fenyo, cari sunt sufletul și îndrumătorii în asociațiile industriașilor unguri, au conchis după cum am arătat altă dată, că prin consolidarea raporturilor economice cu fostele provincii ungare se pune baza cea mai solidă pentru păstrarea ascendentului metropolei ungare, ceea ce constituie drumul cel mai sigur pentru ca revendicările iredentiste ungare să aibă sorți de izbândă.

În școlile primare și secundare, acolo unde nu poate pătrunde niciun control strein eficace, s'au creat adevărate pepiniere de agenți ai maghiarismului cel mai șovinist. La începutul cursurilor se recită crezul ungar iredentist, care se sfârșește cu formula de nădejde și jurământ pentru refacerea patriei maghiare. Școlarii sunt fanatizați de profesori, istoria și geografia se studiază ca și cum starea actuală ar fi un moment trecător. Teoria superiorității rasei maghiare o absorb copiii la toate prelegerile, împreună cu ura contra „cotropitorilor“, cari sunt arătați aproape sub acelaș aspect ca năvălitorii dela începutul evului mediu. Elevii poartă uniforme evocatoare ale vechiului port ungar, cu însemne având și atribute simbolice, toate referitoare la idealul maghiar.

Organizarea corpului cercetașilor este poate cea mai interesantă din punctul de vedere al pregătirii spirituale unitare și al creării unei strânse solidarități între tinerii ce-l formează. Cercetașii sunt formați în echipe, în cari deosebirile sociale, cari în orice alte împrejurări crează bariere de netrecut, sunt înlăturate, iar aceste unități sunt foarte bine organizate, tinerii fiind obligați a lua parte la exerciții și întruniri, cum și a îndeplini toate însărcinările ce li-se dau. Școlarii din toate institutetele publice și particulare, și chiar ucenici, sunt instruiți laolaltă. Vara echipele acestea sunt trimise la țară în diverse regiuni, ajutând pe alocurea la munca câmpului. Aci fac un fel de ucenicie a vieții militare, trebuind a se îngriji singuri de toată întreținerea lor. Contribuția elevilor este minimală, statul acoperind cea mai mare parte din cheltueli. Conducătorii de echipe și instructorii sunt recrutați dintre foștii cercetași, cari păstrează strânse legături cu formațiunile din cari au făcut parte.

Mai pe lângă fiecare echipă este câte un cleric tânăr, care însoțește echipa la țară. Acești clerici fac parte din formațiunile confessionale iredentiste, având sarcina de a conduce echipa lor la di-

versele conferințe și adunări și de a provoca discuții cu privire la cele auzite și văzute. Fișa fiecărui cercetaș este semnată de instructor și de cleric.

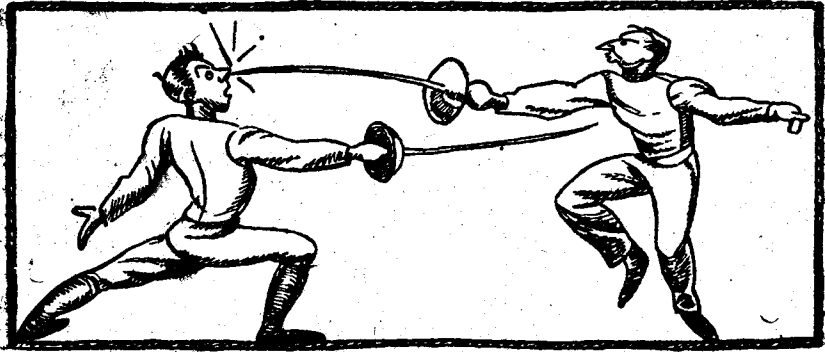
* * *

După cum am arătat și altă dată, refugiații din provinciile alipite țărilor vecine sunt constituiți în asociații, după regiuni. Ei sunt arătați de unguri ca victimele regimului nou și sunt exhibați cu ocazia vizitelor streinilor de vază. Atunci sunt duși în vagoane anume reținute pe liniile de garaj, din marginile Budapestei. Mulți dintre aceștia sunt însă îndemnați de autorități de a se repara, căci întreținerea lor costă sume fantastice, iar exhibiția aceasta a început a pierde din efect, căci a fost prea mult speculată. Pe de altă parte se contează prea mult pe propaganda pe care aceștia vor face-o printre cari ce nu și-au părăsit vatrele.

Cu toate că declarațiile guvernului maghiar vor să convingă lumea că Ungaria, sărăcită, nu face actualmente alte eforturi decât în vederea consolidării sale economice, este cert că statele vecine trebuie să primească cu rezervă declarațiile de prietenie. Propaganda este tot atât de vehementă ca și în trecut. Guvernul maghiar încurajează și întreține în țară și în străinătate organe de publicitate, sacrificând sume enorme pentru plata „filomaghiarilor“, a căror activitate este nu numai preamărirea Ungariei, ci defăimarea țărilor vecine. Pildele sunt destule: ca să cităm dintre cele mai cunoscute: „La Hongrie mutilée“ și seriile de articole ale deputatului francez Charles Tisseyre, impresiile de călătorie și conferințele lui Jean de Bonnefon, scrierile în englezește ale lui Fréd. Chamier, etc., cari prin reaua credință și tonul violent în cari se pronunță asupra țărilor vecine Ungariei, arată cu prisosință că, neinformați de fel asupra situației din țările pe cari le defaimă, primesc fără niciun control inspirațiile venite de la pleiada formată la ministerul de externe ungar. Este lesne de înțeles că o astfel de campanie necesită cheltuieli însemnate și se știe că toți propagandiștii streini sunt în solda directă a guvernului maghiar, recrutați prin societățile culturale ungare, sau angajați a colabora la revistele ce apar în limbi streine la Budapesta.

Budapesta, Aprilie 1924.

M. RUCĂREANU

GAZETA RIMATĂ

O luptă homerică

*Unchiuțul meu mi-a dat poruncă
Și-acum, cu degetele'n nas,
M'am așezat în brânci pe muncă,
S'ajung din Blaj până'n Parnas.
Cânta-voi pe bărbatul, care
Pornind din Dicio-Sân-Mihuș,
A flămânzit l' „Alimentare“,
Și l'a 'ntrecut și pe Bărnui!...*

*De-acasă, marele Boilă
A fost un vrednic luptător,
Și pentru țara lui umilă
A pătimit de-un cald amor.
Din cătănie, voinicește
Când s'a re'ntors, eliberat,
A prins să 'nvețe românește
Și cu sintaxa s'a luptat.*

*Strălucitor de 'nvățătură,
In zale vli de cărturar,
Cu admirabilă bravură
A bombardat... un calendar.*

*In vitejia lui română
Puțini atunci l'au prețuit,
Dar el, cu zodiile'n mână
S'a tot bătut, și-a biruit.*

*Și, la sfârșit de epopee,
Când președintele Maniu
L'a scos cu sila din tranșee
Și l'a chemat pân' la Sibiu,
Cu strategia lui divină,
Nu iarăș el a comandat
Blindatul tren, plin cu slănină,
Ce'n Budapesta a intrat?*

*Iar când, bătută de primejdii,
Pe Someș „suta“ s'a retras,
Pe țărnul crud al desnădejzii
Boilă n'a făcut un pas,
Ci 'naintând cu camionul
Ca un teribil proiectil,
Și-a dus și frații, și blazonul,
Și scroafa în automobil...*

*Acum, ca un erou din castre,
Cel mai isteț dintre isteți,
Se bate'n poarta Țării Noastre
Sub ploaia deasă de săgeți;
Dar nu vor reuși dușmanii
S'ajungă ei învingători,
Căci sunt — o spun și severdanii —
Analfabeți și trădători...*

*MICUL ZACHI
din încredințarea unchluțuluț*

INSEMNĂRI

Duplicitate productivă. Partidul național nu scapă nici o ocazie: pentru a-și arăta apriga dușmănie pe care o nutrește împotriva liberalilor de la noi. Pornirea acestei pasiuni elementare se arată atât de dârză, în cât discursii din fruntea comitetului de oșină de la Cluj au refuzat până acum în mod sistematic ori-ce contact public cu actualii guvernanți. De aceea, au preferat să nu participe la încoronarea Regelui și să se absenteze de la comemorarea unirei Basarabiei, decât să apară înaintea tumei alături de niște adversari atât de primejديوși. În deosebi, cu temperamentul său cunoscut de viu luptător, d. Alexandru Vaida a declarat în repetate rânduri, că demnitatea sa de om liber îi poruncește să lipsească de la orice manifestare națională, unde s'ar întâlni față în față cu hoții de urne de pe banca ministerială.

Nu era o chibzuită atitudine politică aceasta, căci manifestările naționale despre care vorbeam mai sus nu a-

parțineau unui partid politic, ci țării întregi; dar, permanenta abținere a partidului național putea să fie soțită de către unii reștiutori cel puțin o consecvență dovadă de patimă politică. Ei așa!... Nici vorbă despre așa ceva. Domnii cari ne imputau până și nouă, acestora de la *Tara Noastră*, că nu facem o opoziție îndejuns de violentă guvernului liberal și nu aruncăm cu tiribombe în d. Ion I. C. Brătianu, domnii aceștia sunt niște ridicoli farsori, ba, ceace e mai grav, sunt niște farsori cari incasează...

Să ne explicăm. Zilele trecute *Vit-torul* a făcut în numele șefului partidului liberal o destăinuire, care aruncă o lumină complectă asupra onestității îndărăjiților opozanți de la Dicio Săn Mărtin. Adică, știm acum, că d. Alexandru Vaida, vulcanicul temperament de luptător, care nu primește nici să se roage în biserică alături de d. Ion I. C. Brătianu, l'a vizitat pe acesta în taină cerându-i cu insistență un important serviciu personal. Ce fel de

serviciu? Foarte simplu. În calitatea sa de întreținut al băncii *Marmorosch Blank*, dela care primește cadou jumătate de milion lei pe an, fostul prim-ministru al României întregite, și delegat al țării la Conferința de pace, salvatorul Basarabiei și dragostea de o lună a lui Lloyd George, a fost trimis de patronii săi financiari la d. Ion I. C. Brătianu cu rugămintea de a-i proteja pe aceștia împotriva manifestațiilor studențești.

Incoronarea dela Alba Iulia și aniversarea unirei Basarabiei n'au putut să apropie pe conducătorii partidului național de d. Ion I. C. Brătianu. Mișunea aceasta au făcut-o, adevărat că ceva mai discret, interesele băncii *Marmorosch Blank*, pentru care d. Alexandru Vaida, și alți naționaliști intransigenți, sar ca mânați de un tainic resort. Și ce resort puternic: cincisute de mii de lei pe an!..

Scumpi bani, domnule Vaida, și a-nevoje agonisiți cu jertfa obrazului. Dar, în sfârșit, duplicitatea rentează, și acesta e lucrul principal..

Adunări populare. Un adevărat drum de triumf au fost întrunirile din urmă ale partidului poporului. La Iași, la Cernăuți, la Bălți, la Câmpulung, pretutindeni au năvălit zeci de mii de țărani, în haine de sărbătoare, mărturisind într-o manifestație impunătoare de solidaritate, dragostea lor față de generalul Averescu. Un orator al acestor adunări a avut o expresie fericită, spunând, că pe când alte partide abia găsesc public pentru a umple o sală, partidul poporului nu găsește sală destul de încăpătoare pentru a găzdui timp de câteva ceasuri mulțimea de cetățeni venită să-și arate încrederea în singura forță politică în stare să facă față nevoilor de guvernare ale țării.

Aceștia val de entusiasm s'a pornit

și dincoace de Predeal cu prilejul adunărilor județene, cari prevestesc o reușită admirabilă a marelui întruniri care se va ținea în Cluj la 4 Mai viitor. Se va spulbera definitiv, cu acest prilej, o ridicolă legendă pusă în circulație de agenții partidului național, dovedindu-se ecoul larg pe care l'a avut în toate colțurile Ardealului acțiunea noastră de lămurire a opiniei publice.

Bilete de tren. Nu putem să descărcăm nici acum capriciile ministeriale în temeiul cărora s'au distribuit carnetele de călătorie gratuite pe căile ferate publicațiilor românești din Ardeal. Gazete săptămânale, îndeplinind toate condițiile prevăzute de regulament, au fost lăsate pur și simplu pe dinafară. Vechi ziariști, cari au slujit decenii de-arândul scrisul românesc în această urgisită temniță culturală, s'au văzut sacrificați fără drept de apel. În schimb, au primit permise toți reporterii voajeri ai presei din Capitală, toți negustorașii de știri senzaționale, toți achizitorii de abonamente ai d-lui Kalman Blumenfeld, pentru a nu mai vorbi de presa minoritară, copleșită de toată atenția protectorilor ei dela București.

E destul, credem, să dăm câteva exemple, arătând cine beneficiază astăzi de avantajul acordat ziaristilor, și cine nu. Căci are, firește, bilet de tren d. Leonard Paukerow, corespondentul-fantomă dela *Dimineața*, dar n'are părintete Ion Moța, dela *Libertatea* din Orăștie. Are d. Faust-Mohr, cunoscutul impresar de box dela *Rampa*, dar n'au modestii redactori ai *Țărei Noastre*, a căror activitate ziaristică destul de veche nu e recunoscută la ministerul Comunicațiilor...

Lista, organizată pe două coloane, e lungă. Ne vom face plăcerea s'o publicăm în acest loc, spre edificare. Până acum cercetarea a fost greu-

nată de taina cu care a fost acoperită eleganta împărțea de cărțile galbene. Așteptăm, bineînțeles, și cuvântul de protest al „Sindicatului presei române din Ardeal“.

Deocamdată, încreștăm numai un singur exemplu. Cunoaștem cazul unei artiste maghiare, care a beneficiat de o asemenea înlesnire de călătorie, care nici măcar nu e cetățeană română și care a și trecut de-atunci în Ungaria. Numele fericitei privilegiate: Tăbora Sári. Numărul carnetului: 13 280.

E de ajuns, nu-i așa? Și cu toate acestea, vom mai reveni.

„Literatura musafirilor“. *Primum la redacție următoarea scrisoare, căreia-i facem loc fără nicio modificare:*

Domnule Director,

Am citit în numărul 13 al revistei *Țara Noastră* articolul care se ocupă de literatura d-lui F. Aderca. Să îngăduiți și părerea unui spectator din mulțime al vieții noastre publice, asupra acestui caz care mi se pare mie de o elementară simplitate. E împedecă ca lumina zilei. Autorul cărții „Moartea unei Republici roșii“ nu merită atât belșug de analiză. Drumul pe care l'a făcut în armata română, până la Budapesta, e al tuturor ostașilor de acest soi, purtând în spinare o raniță, dar nu și o credință în suflă, gata în orice moment să trădeze steagul sub care a fost înrolat, nerăbdător de a trece la inamic cu cel dintâi prilej. Asemenea specimene au existat în toate războaiele, și de prezența lor n'am scăpat nici noi. Acest domn F. Aderca, a cărui proză chinată într-o românească de împrumut mărturisește în chip impudic o astfel de stare de spirit, a trecut dincolo de Tisa cu o înduioșătoare simpatie pentru dușman, mutându-se din prima zi cu gândul în tabăra bolșevică, dar

n'a simțit niciun ecou din vâltoarea unor credințe milenare, cari se frământau în jurul său. Bolșevicii aceia omorâseră nu demult preoți de-ai noștri, măcelăriseră țărani din ținutul Bihorului și-ai Aradului, îngropaseră de vii pe aceia cari căzuseră în mâinile lor. Despre toate acestea d-l F. Aderca nu știa nimic, pe toate acestea caporalul dumnealui nu le-a văzut și nu le-a auzit. A auzit în schimb atrăgătorul glas de sirenă care-l chema de partea opusă a frontului și a văzut cu durere înfrângerea dușmanului cu care se chema că luptă.

Așa se înfățișează d. F. Aderca și în literatură. Cum și-a făcut datoria ca soldat, așa înțelege să și-o facă și ca scriitor. Un intrus a fost acolo, un intrus este și dincoace. În silă a îmbrăcat o uniformă care nu-i spunea nimic, în silă mănuieste o sintaxă căreia nu-i poate pătrunde tainele. N'avea ce să caute între rândurile biruitoare ale luptătorilor de ieri, din freamătul cărora nu pricepea nimic, după cum n'are ce să caute printre slujitorii cuvântului românesc.

Atât și nimic mai mult. C. P.

Țărănimea conservatoare. În ultimii doi ani, literatura studiilor politice s'a îmbogățit în chip simțitor. Mai multe broșuri, cuprinzând încercările partidelor noastre de a-și fixa o doctrină, au apărut pe rând în vremea din urmă și rubrica bibliografică le-a înregistrat pe toate în mod conștiințios. Ni-se pare și această eflorescență de cercetări în domeniul ideologiei sociale, prezentată în haina subțirică a unor cărțuții de câteva pagini, încă o dovadă despre necesitatea unei justificări intelectuale pe care o resimțim aproape toți oamenii noștri politici în fața unei probleme noi de viață publică.

D. C. Rădulescu-Motru a reunit la

rândul său câteva articole publicate, pare-ni-ne, în revista *Ideia Europeană*, alcătuită laolaltă o broșură atrăgătoare de șaiszeci de pagini, purtând titlul: „*Țărănismul*“. Autorul broșurei pornește dela unele constatări personale asupra psihologiei țărânului român (specialitatea universitară a dlui Rădulescu-Motru e recunoscută) pentru a căuta să fixeze, ca încheiere, poziția țărânimei noastre față de partidele politice actuale. Descoperind în alcătuirea sufletească a păturei rurale dela noi două elemente constitutive: cultul tradiției și simțământul creștinesc, concluzia politică ar fi aceea că țărânimea română e profund conservatoare. Și, pentru că partidele nu sunt niciodată asociațiuni întemeiate pe un acord de voință colectiv, ci organisme scoase la suprafață de idealurile vii ale societăților, partidul conservator așteaptă cu încredere în rostul său ziua în care țărânimea va da acestui partid constituția lui definitivă.

D. C. Rădulescu-Motru, care, dacă nu ne înșelăm e și profesor de logică, pornește dela o premisă reală, întemeiată pe foarte drepte constatări. Distincțiunea între mentalitatea muncitorului de pământ, a cărui existență e dominată de fenomenele producției și aceea a orășanului, obsedat numai de procesul schimbului de bogăție, e o constatare plină de conștințe. E o orientare instinctivă, rezimată pe principiul experienței, de oparte, și o concepție abstractă, sprijinită de elementele rațiunii, de partea cealaltă. Concluzia care prevede o înflorire viitoare a partidului conservator nu se încopiază însă în lanțul acestor analize asupra caracterului poporului nostru. Partidul conservator s'a desvoltat în România fără nici o legătură cu pătura țărănească, ba de cele mai multe ori în contrazicere directă cu năzuințele acesteia. E ușor a raționa așa:

țărânimea dela noi are tendințe conservatoare, pentru că e tradiționalistă și religioasă, deci expresia ei politică trebuie să fie partidul conservator. Nimic nu prevestește însă realizarea unei asemenea evoluții.

Partidul conservator rămâne o formă a trecutului și sufletul țărânimei se caută pe sine cu totul pe alte tărâmuri.

Eviva Mussolini! Rândurile de mai jos nu sunt un ecou al ultimelor alegeri generale din Italia, în care partidul fascist a obținut un triumf desăvârșit. Noi n'avem aceași motive de însuflețire ca și purtătorii cunoscutelelor cămeși negre. În țara sa, d. Benito Mussolini se bucură de o mare popularitate, concetățenii săi îl socotesc drept inițiatorul unei adevărate mișcări de renaștere politică, restauratorul ordinii și apărătorul gelos al mândriei italienești. Deci, dacă pe malurile Tiburului sau al Padului se strigă astăzi: — „Eviva Mussolini!“, faptul se datorește unor împrejurări cu totul speciale.

Recunoștința noastră pentru d. Mussolini pornește dintr'altă sursă. De când d. Vintilă Brătianu a reușit să aranjeze de minune legăturile noastre cu guvernul din Roma și de când gazetele dela noi comentează atitudinea Italiei față de noi, o completă transformare s'a operat în birourile *Luptei*. D. Albert Honigman a devenit dintr'odată de o susceptibilitate aproape bolnavă în ceea ce privește orgoliul național, d. Albert Honigman nu admite nici o jicnire adusă statului român, d. Albert Honigman a devenit patriot.

E o revelație care se desfășoară înaintea ochilor noștri. Și transformarea nu se datorește decât miraculosului șef fascist. Iată pentru ce, strigăm din baerile inimii, îndopați de recunoștință: — „Eviva Mussolini!“

Variațiuni pe aceeaș temă. — Adversarii noștri dela gazetele independente din straja Săbindar se înmulțesc dela o vreme, într'un chip cu adevărat îngrijitor pentru igiena publică. Ne vine să credem că se reproduc prin sciziparitate. Tai unul în două, din fiecare jumătate răsare un pui de polemist. O nouă stea a apărut astfel, de curând, la conducerea *Adevărului*. E d. Kalman Blumenfeld dela *Opinia* din Iași, cunoscut confrăților săi de când cu celebra listă a agentului Guenther, unde era trecut cu importante sume de bani incasate dela Nemți pe vremea neutralității României. Invocând unele vechi legături de rubedenie cu d. Brăniștea ru, numitul Kalman Blumenfeld s'a așezat temeinic în tranșeele de maculatură ale *Adevărului* și ne-a declărat război pe viață și pe moarte.

Speța aceasta e deci mai periculoasă decât s'ar crede. Pirații mașinelor rotative sunt inepuizabili. Cum îi chiamă, n'are nici-o importanță. Schimbându-și starea civilă mai des, mult mai des decât ciorapii, mișții democrației române își apără existența printr'un mimetism neobosit. Cu noaștem în privința aceasta un monolog delicios; autorul lui e însuș Caragiale. Marele meșter, care avusesse și el norocul unei polemice cu d. Kalman Blumenfeld, i a închinat un lung poemăic de transformări:

Când merg *la vale* cu un cal
Deja mă chiamă Blumenthal;
Iar când *la deal*, pe jos eu merg,
Atunci mă chiamă Blumenberg....

Monologul lui Caragiale continua pe aceeaș temă. Astăzi, pe d. Kalman Blumenfeld îl chiamă Sincerus și ce-

zur. ază moralitatea vieței noastre politice.

Lefegiul lui Guenther a ajuns departe.

Răsfoind revistele Ultimul număr din *Gândirea*, pe lângă versurile cu sonorități de cavou bizantin ale d-lui Ion Minulescu și pe lângă poezia de un tolot primitivism a d-lui Adrian Maniu, aduce cu ei două imagini uricioase ale dezacordului dintre formele civilizației noastre orășenești și dezorientarea culturală a satelor. Europeismul grăbit ar putea să se oprească, cu un rest de pudoare, în fața dure-roașelor constatări asupra școalei rurale din articolul d-lui Cezar Părescu, cași asupra notelor amare asupra călugăriei dela noi, scrise de d. Tudor Arghezi. Faptul că asemenea probleme de viață românească pătrund ca o bufnire de aer tăios în eclectismul de până acum al unei reviste de elanuri tinere, e un semn bun. Literatura noastră devine din ce în ce mai militantă. Intre două sonete tresar înaintea scriitorului dureri și năzuinți cari nu sunt numai înch'puite. Poeții unei noi generații descind și ei din turnul lor de fildes.

— În *Ramuri*, d. N. Iorga făgăduiește o cercetare mai amănunțită cu privire la înrudirea dintre basmele popoarelor neoromane, stabilind deocamdată câteva asemănări surprinzătoare între poveștile noastre și legendele populare franceze din timpul lui muzin. Cronica revistei, spre regretul probabil al cititorilor, se prezintă mult prea laconică, în îndrumările cași în informațiile sale.